

A délszláv országok

55-
56.

*Milyen nyelven beszélnek Montenegróban?
Melyek a horvát tengerpart fő turistaközpontjai?*

Országok és népek a déli határunkon túl

A délszláv népek egy csoportja a 20. század nagy részében közös államot alkotott **Jugoszlávia** néven. Az államalakulat 1991-ben kezdődő felbomlása eredményeképp ma **hét önálló ország** működik az egykori Jugoszlávia területén (1. ábra). (Koszovó a népességét tekintve valójában nem délszláv ország, de Jugoszlávia része volt.)

A délszláv népesség nyelvében és származásában is rokon népekből áll, amelyek között azonban számos kulturális különbség van. A **szlovénok** és a **horvátok** többségében római katolikusok, és latin betűs írást használnak. A **szerbek**, a **montenegróiak** és a **macedónok** zömében a keleti kereszténységet követik, és hagyományosan a cirill betűket használják. A **bosnyákok** iszlám vallásúak, és bosnyákul beszélnek. A koszovói **albánok** nem a délszláv népekhez tartoznak. Albánul beszélnek, és jellemzően iszlám vallásúak. A hazánkkal szomszédos délszláv országokban többek között **magyarok** is élnek.

Természeti adottságok

Szlovénia északi részét az **Alpok** vonulatai uralják. Az Adriai-tenger partján végighúzóódó **Dinári-hegység** (2. ábra) éghajlatválasztóként működik. Elkülöníti egymástól a tengerpart mediterrán és a szárazföld kontinentális éghajlatú területeit. Fő felépítő kőzete a mészkő, ezért változatos **karsztformákat** találunk a területén (pl. Plitvicei-tavak). A karsztvidéken kopár sziklák fehérlenek, amelyeket a mediterrán térségben megszokott másodlagos növényzet, a **macchia** tarkít. A Dinári-hegységhez északkeleten csatlakozik a **Szerb-érchegység**. A délszláv térség legnagyobb alföldjei a **Duna** és annak mellékfolyói, a **Dráva** és a **Száva** partján terülnek el. A legkiterjedtebb alföldet a **Vajdaságban** találjuk.

4. Hasonlítsd össze Szlovénia és Ausztria természeti adottságait!

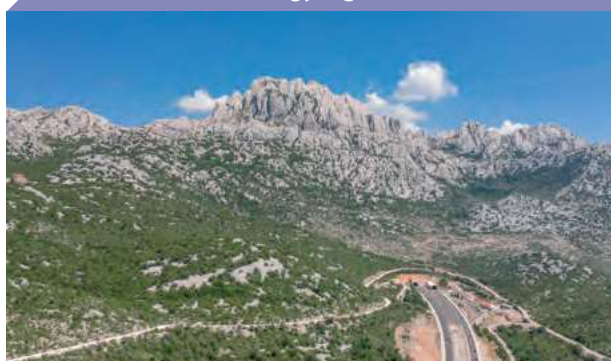
1. ábra: A délszláv országok és Koszovó

1. Határozd meg a délszláv országok viszonylagos földrajzi helyzetét!
2. Foglald táblázatba a délszláv népek nyelvi és vallási jellemzőit!
3. Nevezd meg a délszláv országokban élő magyarok fő központjait!

Az egykori Jugoszlávia felbomlása nem volt zökkenőmentes. A tagállamok függetlenedése kapcsán kirobbant délszláv háború 1991 és 1995 között zajlott. A harcokban sokan meghaltak, és rengeteg embernek kellett elmenekülnie az otthonából. A népességmozgások következtében az országok nemzetiségi összetétele egységesebbé vált. Az érintett országok a háborús károkat hosszú évekig nem tudták kiheverni. Utolsóként Koszovó kiáltotta ki a függetlenségét, de önállósága nemzetközi szinten a mai napig vitatott.

2. ábra: A Dinári-hegység

A Plitvicei-tavak (3. ábra) Horvátország kiemelt természeti látványossága, a világörökségi listán is szereplő nevezetesség, mely tömegével vonzza a látogatókat, ezért a nagy forgalmat már korlátozni kellett. A mészkőfelszín oldódása következtében formálódott tájon a medencékben összegyűlt víz tavakat alkot, amelyeket látványos vízesések kötnek össze.

Átalakuló ipar

A délszláv országok gazdasági fejlettsége nagy eltéréseket mutat. Az országok többségében az iparszerkezet átalakulásának és az ipari termelés megerősödésének kulcsát a külföldi beruházások jelentik.

A Nyugat-Európához legközelebb fekvő, a háborús pusztítást elkerülő **Szlovénia** gazdasági fejlettsége jóval meghaladja a többi egykori jugoszláv tagállamét. Iparának húzóágazatai közé a modernebb, nagyobb szakértelmet igénylő ágazatok (a háztartásgép-gyártás, az elektronikai ipar és a gyógyszer-gyártás) tartoznak. A termelés központja a kedvező földrajzi fekvésű főváros, **Ljubljana**.

A képzetesebb munkaerőt igénylő ipari ágazatok (pl. elektronikai ipar) **Horvátországban** is a fővároshoz kötődnek. **Zágráb** mellett kiemelkedően fontos gazdasági központok még a kikötővárosok, különösen **Rijeka** (Fiume). A kikötőkbe érkező nyersanyagok (elsősorban a kőolaj) feldolgozására finomítók (4. ábra) és egyéb vegyi üzemek épültek. **Szerbia** nehézipari üzemei jórészt a helyi nyersanyagokra, a Szerb-érchegység ásványkincseire (pl. színesfémérc) települtek, de a bányák és gyárak jelentős része már bezárt. Napjainkban inkább a külföldi tőkén alapuló **elektronikai ipar** és autógyártás a hangsúlyos ágazatok. Az ország gazdasági fejlődése lassan halad, ennek az európai uniós csatlakozás adhat lökést. A gazdasági élet központja a főváros, **Belgrád** (5. ábra).

A többi egykori jugoszláv tagállam gazdasági fejlődését többek között a politikai bizonytalanság, a népcsoportok közötti konfliktusok és a viszonylagos földrajzi elszigeteltség is hátráltatja. A turizmus fejlesztése több országban is a gazdasági fejlődés fő iránya lehet.

3. ábra: A Plitvicei-tavak

4. ábra: Kőolaj-finomító Rijekában

5. Olvasd le az atlasz térképéről, hogy milyen ásványkincsek találhatóak a délszláv országok területén!

6. Magyarázd meg, miért előnyös Szlovénia földrajzi fekvése gazdasági szempontból!

5. ábra: Belgrád

7. Milyen előnyökkel járna az európai uniós csatlakozás a még nem EU-tag délszláv országok számára? Milyen előnyöket jelentene ez hazánk szempontjából? Vitassátok meg csoportokban!

Turizmus

Az **Adriai-tenger** és a part menti üdülővárosok a délszláv térség első számú turisztikai vonzerejét jelentik. Az egykori Jugoszlávia több mint 2000 kilométeres tengerpartjának döntő többsége ma **Horvátországhoz** tartozik. Ennek megfelelően a horvát gazdaságban az idegenforgalomnak különleges szerepe van, a gazdaság nagymértékben támaszkodik a turizmusból származó bevételekre (6. ábra). A fő idegenforgalmi körzetek közé tartozik az északnyugati **Isztria-félsziget** Rijekával. Az ország délkeleti régiója, **Dalmácia** kedvelt városai **Zadar**, **Split** és **Dubrovnik** (8. ábra). A tengerparti szigetek (pl. Krk) is rengeteg látogatót vonzanak.

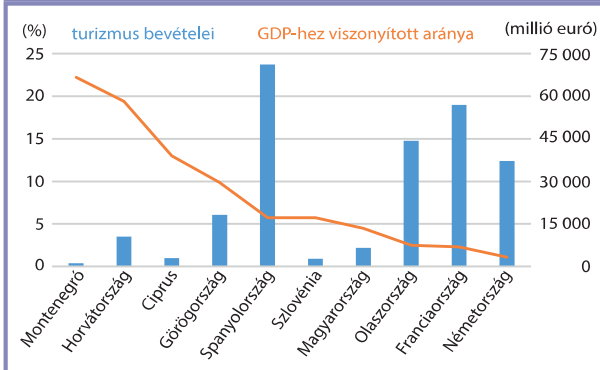
A **szlovén tengerpart** alig 50 km-es, mégis sokan választják nyaralási helyszínként az itt sorakozó hangulatos kikötővárosokat (pl. Koper). A **Szlovéniában** található **hegységek** a vadvízi evezés, a túrázás és a síelés szerelmeseinek is kedvelt célpontjai. A világörökségek listáján is szereplő **Kotori-öböl** (7. ábra) **Montenegró** legszebb tengerparti része. A tengerparttal nem rendelkező délszláv országokban is számos műemlékkel vagy természeti értékkel találkozhatunk. Egyikük a Bosznia-Hercegovinában található **Mostar** középkori eredetű hídja (9. ábra).

7. ábra: A Kotori-öböl

10. Tervezz meg egy egyhetes horvátországi nyaralást! A programban legyen legalább két természeti vagy kulturális látnivaló megtekintése is!

6. ábra: A turizmusból származó bevételek nagysága és GDP-hez viszonyított aránya néhány európai országban (2019)

8. Hasonlítsd össze a 6. ábra alapján a turizmus szerepét az egyes országokban!

9. Támaszd alá az állítást: A koronavírus-járvány miatti utazási korlátozások jobban megviselték Horvátországot, mint Szlovéniát!

8. ábra: Dubrovnik

9. ábra: Mostar

Rendszerezd az ismereteidet!

Készíts gondolattérképet a felsorolt fogalmakból! Ki is egészítheted a fogalmak listáját.

délszláv népek, horvát, szlovén, szerb, montenegrói, albán, ortodox, római katolikus, Belgrád, Ljubljana, Dinári-hegység, Alpok, Száva, Dráva, Duna, Vajdaság, Zágráb, tengerpart, Dalmácia, Zadar, Split, idegenforgalom, Szerb-érchegység, éghajlatválasztó, magyarság, európai uniós tagság, Kotori-öböl, mézskőhegység

Ismerjük meg jobban a délszláv országokat! – Gyakorlófeladatok

Alakítsatok csoportokat, és válasszatok egy-egy délszláv országot (vagy Koszovót)! A leckében tanultak, valamint a következő térképek, diagramok és táblázat alapján jellemezzétek az adott ország társadalmi-gazdasági képét! Ismertessétek a földrajzi fekvés, a domborzat és az éghajlat sajátosságait is! Használjátok az atlaszotokat!

1. ábra: Népeség, terület

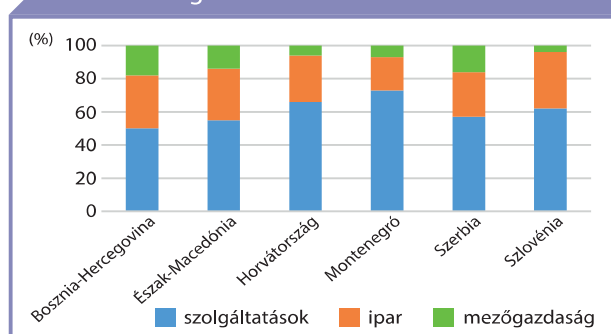
2. ábra: A népesség etnikai megoszlása

3. ábra: Gazdasági fejlettség, GDP/fő (USD) (2020)

Bosznia-Hercegovina	6031
Horvátország	13 831
Koszovó	4287
Montenegró	7686
Észak-Macedónia	5888
Szerbia	7666
Szlovénia	25 179

4. ábra: Foglalkoztatási szerkezet

5. ábra: Európai uniós kapcsolatok

6. ábra: Születéskor várható átlagos élettartam

